

Sivistystoimen selvitys tarkastuslautakunnan vuoden 2016 arviointikertomukseen / EL-H

VD/1122/00.03.00.00/2017

Tarkastuslautakunnan laatima Vantaan kaupungin arviointikertomus vuodelta 2016 merkittiin tiedoksi kaupunginvaltuuston kokouksessa 8.5.2017 § 4 ja lähetettiin kaupunginhallitukselle toimenpiteitä varten. Kaupunginhallitus päätti 22.5.2017 lähettää valtuuston päätöksen ao. toimialoille toimenpiteitä varten. Sivistystoimelta on pyydetty selvitystä arviointikertomuksen tiivistelmäkohtia 1, 2, 5, 6, 12, 13 koskien sekä toimialaa käsittelevistä arviointikertomuksen sisältökohdista ja suosituksista.

Toiminnan ja talouden tavoitteiden arviointi

Arviointikertomukseen on kirjattu toiminnan ja talouden tavoitteiden arvioinnin yhteydessä strategisista päämääristä seuraavasti: ”Palvelujen uudistamiseen, taloustilanteen parantamiseen ja kaupunkirakenteen eheyttämiseen liittyvät strategisten päämäärien mittarit olivat suurimmilta osin kehittyneet positiivisesti vuoden 2016 loppuun mennessä. Suuri haaste on työllisyys tilanteen parantamisessa, sillä siihen liittyvissä mittareissa oli kaikissa negatiivinen kehityssuunta.”

Negatiivisen kehityssuunnan mittareista kaksi on sellaisia, joihin sivistystoimi voi toimillaan suoraan vaikuttaa. Molemmat mittarit ovat ”muutosta toteutetaan johtamisen kautta” -painopisteen alla. Toinen mittareista on sairauspoissaoloprosentti, joka sivistystoimessa on viime vuosina ollut hienoisessa laskussa. Sairauspoissaolojen vähentämiseen pyritään vaikuttamaan mm. työhyvinvointiasiantuntijoiden terveys- ja turvallisuuskäynneillä, joissa esimiehiä tuetaan aktiivisen välittämisen toimintatavan toteuttamisessa. Toinen mittari koskee työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia muutoksessa ja myös tämän mittarin kohdalla on tapahtunut hidasta kehitystä. Sivistystoimessa yhteistoimintaan on kiinnitetty erityistä huomiota muutosten yhteydessä.

Sitovien tavoitteiden osalta tarkastuslautakunta toteaa: ”Vuodelle 2016 valtuusto asetti 29 sitovaa tavoitetta, joista toteutui tarkastuslautakunnan arvioinnin perusteella 14, osittain toteutui 11 ja neljä ei toteutunut lainkaan. Kaupunginhallituksen raportoinnin mukaan tavoitteista toteutui 17, osittain toteutui 11 ja yksi tavoite ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta arvioi tavoitteiden saavuttamista ja oli eri mieltä tai esitti tavoitteiden tai raportoinnin parantamista koskevia arvioita. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tavoitteen asettamisen ja raportoinnin johdonmukaisuuteen ja selkeyteen.”

Sivistystoimi raportoi sitovan tavoitteen 13.2 ”ammattillisen koulutuksen opintojen keskeyttämiset vähenevät” osalta, että tavoite ei toteutunut lainkaan. Tarkastuslautakunta oli tavoitteen toteutumisesta samaa mieltä, mutta antaa tavoitetta koskien huomautuksen: ”Mittarin tavoitetasoksi asetettu 9 prosenttia on ollut vielä lähellä realismia vuonna 2013, kun toteutunut keskeyttämisprosentti oli 10,4 prosenttia. Sen jälkeen keskeyttäneiden määrä on ollut selvästi korkeampi: 13 prosenttia vuonna 2014, 14,5 prosenttia vuonna 2015 ja 13,6 prosenttia vuonna 2016. Mittarin tavoitetaso tulisi olla realistinen.”

Sivistystoimi pitää tarkastuslautakunnan huomautusta perusteltuna ja toteaa, että mittarin tavoitetaso on muutettu vuoden 2016 jälkeen realistisemmaksi. Vuoden 2017 sitovan tavoitteen ”toteutetaan koulutustakuuta” toisena mittarina on Varian keskeyttämisprosentti. Tavoitetasoksi on vuodelle 2017 kirjattu 13 %. Myös sivistystoimen vuoden 2018 tulokortille on kirjattu tavoitteeksi: ”Ammattillisen koulutuksen opintojen keskeyttämisen vähentäminen oppilaanohjausta ja viestintää tehostamalla perusopetuksen ja toisen asteen yhteistyönä”. Tulokortille on kirjattu keskeyttämisprosentin lähtötasoksi vuoden 2016 lopun tilanne 13,6 % ja vuoden 2018 tavoitetasoksi 13 %.

Tuottavuuden ja tavoitteiden mittarointi

Tarkastuslautakunnan näkemys on, että tuottavuuden ja tavoitteiden mittarointiin on kiinnitetty huomiota kasvavassa määrin. Arviointikertomuksessa kuitenkin todetaan, että ”Vaikuttavuustavoitteita tulisi saada enemmän mittareiksi. Tuottavuuden seurannassa tulee edelleen seurata sitä, etteivät parannukset tapahdu vaikuttavuuden ja laadun kustannuksella. Mittaroinnilla ja tavoitteilla on suora yhteys tiedolla johtamiseen, joten tunnuslukujen kehittäminen on tärkeää. Kaupungin tulisi avata tietokantojaan avoimen datan suuntaan mahdollisimman paljon.”

Sivistystoimi on mukana Kouluikkuna -vertailutietokannassa, jossa vuonna 2016 kerättiin ensimmäisen kerran eräitä tietoja myös esiopetusta koskien. Lisäksi esiopetuksella on pitkät perinteet Kuusikko-vertailusta. Sivistystoimi on ollut mukana myös opetuksen tuottavuusmittareiden kehittämistyössä, jossa yhdessä Kuntaliiton ja muiden kuntien edustajien kanssa on tarkasteltu mittareita erityisesti tuottavuuden ja vaikuttavuuden näkökulmista.

Systemaattisen vertalutiedon keruun lisäksi myös strategisia mittareita ja talousarviotunnuslukuja pyritään kehittämään. Sivistystoimen johtoryhmän ja strategiaryhmän yhteisessä strategiapäivässä tutustuttiin kuluneen valtuustokauden strategian auditoinnin tuloksiin ja tulokset on pyritty huomioimaan vuoden 2018 sitovien tavoitteiden ja tuloskorttien laadinnassa. Talousarviotunnuslukujen osalta sivistystoimi pitää hyvänä, että niiden määräksi on rajattu 10 kpl / tulosalue. Tunnuslukutyössä halutaan määrän sijaan painottaa laatua - tiedonkeruun tulisi olla mahdollisimman systemaattista, luotettavaa ja henkilöistä riippumatonta. Sivistystoimen sisäisen ”tunnuslukujen määritelmä ja keruuohjeen” on määrä valmistua vuoden 2018 aikana.

Ennakoiva vaikutusten arviointi sivistystoimessa

Tarkastuslautakunta nostaa esille myös vuonna 2016 valmistuneen suosituksen ennakoivasta vaikutusten arvioinnista. Arviointikertomuksessa todetaan, että ”Tarkastuslautakunnan kyselyyn vastanneista viranhaltijoista 64 prosentilla oli kokemusta ennakoarvioinnista. Arviointia tehdään tarvittaessa ja sen laajuus harkitaan tapauskohtaisesti. Arvioinnin vahvuutena nähdään se, että saadaan monipuolisempi ja tarkempi kuva päätöksen tarkoituksenmukaisuudesta. Ennakoiva vaikutusten arviointi on syytä tehdä erityisesti laajuudeltaan merkittävien päätösten yhteydessä.” Sivistystoimessa arviointia on käytetty tärkeiden päätösten tukena, määrällisesti joitakin kertoja. Lautakuntien välisestä työnjaosta johtuen arviointia on tehty pääasiassa opetuslautakunnalle kuuluvien päätösten yhteydessä. Ennakoivaa arviointia on tehty varhaiskasvatuksen tulosalueella esimerkiksi päätettäessä osa-aikaisen varhaiskasvatuksen ja asiakasmaksujen periaatteista. Arviointia on tehty myös esiopetuksen, perusopetuksen, lukion ja ammatillisen koulutuksen työ- ja loma-ajoista päätettäessä. Arvioinnit ovat olleet suhteellisen tiiviitä.

Sivistystoimen toimiala

Arviointikertomuksessa tehdään tarkastelua myös toimialoittain. Tarkastuslautakunta huomioi, että Vantaan sivistystoimen palvelut ovat kuuden suurimman kaupungin kustannusvertailuissa osoittautuneet varsin kustannustehokkaiksi. Edelleen tärkeänä kohderyhmänä raportissa nostetaan esille ilman opiskelupaikkaa olevat nuoret: ”Vantaa on järjestänyt peruskoulun kesken jättäneille tai peruskoulun jälkeen ilman opiskelupaikkaa jääville nuorille useita eri tukivaihtoehtoja, joilla näitä nuoria autetaan pääsemään jatko-opintoihin tai työelämään. Erityisen tärkeää on jatkossakin hakea yhä uusia keinoja tukea nuoria, joilla peruskoulu jää kesken tai jotka peruskoulun jälkeen eivät jatka opintojaan.”

Myös sivistystoimessa asiaa pidetään tärkeänä. Toimialan tulokortin 2018 tavoite on tehostaa nuorten ohjausta perusopetuksesta toiselle asteelle. Vuoden 2016 lopussa perusopetuksessa on toiminut yksi oppilaanohjaaja 300 oppilasta kohden. Perusopetus pyrkii lisäämään oppilaan ohjauksen resurssia merkittävästi siten, että vuonna 2018 oppilaanohjaajien suhde olisi 1/250. Lisäksi perusopetus hakee yhdessä toisen asteen ja nuorisotoimen kanssa uusia tukimuotoja peruskoulun päättövaiheessa oleville opiskelijoille. Lähivuosien erityisenä painopisteenä on kehittää perusopetuksen päättövaiheessa Suomeen tulleiden maahanmuuttajanuorten koulutuspolkuja. Myös tämä on huomioitu toimialan ensi vuoden tulokortilla.

Tarkastuslautakunta nostaa suosituksessaan esiin vanhemmille järjestettävät tilaisuudet mahdollisena keinona auttaa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, jotka jättävät peruskoulunsa kesken tai eivät peruskoulun jälkeen jatka opintojaan. Vantaalla vain noin 10 oppilasta jää vuosittain ilman jatko-opintopaikkaa tai heidän sijoittumisestaan toiselle asteelle ei saada tietoa. Mahdollinen syrjäytyminen alkaa kuitenkin usein jo ennen perusopetuksen päättövaihetta. On tärkeää, että mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kiinnitetään huomiota nuorten poissaolojen syihin ja tarjotaan moniammatillista tukea yhdessä koulun oppilashuollon ja/tai sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Mikäli nuori ei kykene suorittamaan perusopetusta normaalisti koulussa, tulee hänelle rakentaa oppimista ja kuntoutumista tukeva verkosto, jossa opintoja voidaan suorittaa monimuotoisesti koulun ulkopuolella kuitenkin integroiden opetusta mahdollisimman paljon lähikoulun tai muun sopivan koulun toimintaan. Koulussa oppilaanohjaajat sekä oppilashuollon henkilöstö perehtyvät yhä laajemmin vaihtoehtoihin opintopolkuihin opintojen nivelvaiheissa. Pohdittaessa vanhemmille suunnattuja tilaisuuksia on tärkeä huomioda, että myös perheiden tilanteet vaihtelevat ja voivat olla haastavia. Yksilöllinen ohjaus ja kontaktit ovat avainsanoja onnistumisen kannalta. Koska vanhempien osallistumishalukkuus ja -mahdollisuudet vaihtelevat runsaasti, tietoa tulee olla saatavilla monen eri kanavan kautta myös koulun ulkopuolella.

Tikkurilan lukio

Tikkurilan lukiota käsitellään arviointikertomuksessa omana alalukunaan. Yhteenvetona tarkastuslautakunta toteaa, että ”Tikkurilan lukio on ollut vetovoimainen oppilaitos ja kaikki aloituspaikat ovat vuosittain täyttyneet. Valtakunnallisissa oppimistulosten vertailuissa lukio on sijoittunut yli valtakunnallisen keskitason. Lukio on erityisesti kiinnittänyt huomiota opiskelijanohjaukseen ja opiskelijoiden tukemiseen. Yli 90 prosenttia oppilaista suorittaakin lukion kolmessa vuodessa. Tikkurilan lukio hyötynee tulossa olevasta toisen asteen koulutuksen rahoitusuudistuksesta, sillä osa uuden rahoitusmallin rahoituksesta pohjautuu suoritettujen tutkintojen määrään ja vaikuttavuuteen ja näitä mittaavat tunnusluvut ovat lukiossa hyvällä tasolla.”

Lukiokoulutuksen rahoituksen uudistusta valmisteltiin vuonna 2014 ja tällöin esitettiin, että rahoitus jakaantuisi perusrahoituksen lisäksi suoritusrahoitukseen ja vaikuttavuusrahoitukseen. Eduskunta

kuitenkin hylkäsi lakiehdotukset. Toistaiseksi ei ole tiedossa, millä aikataululla ja periaatteilla lukiokoulutuksen rahoitusta tullaan valtakunnallisesti uudistamaan – tällä hetkellä lukiokoulutuksen rahoitusperusteisiin ei ole tiedossa muutoksia. Tikkurilan lukiossa jatketaan hyviä tuloksia tuottanutta työtä ja toimintaa kehitetään edelleen valtakunnalliset linjaukset huomioiden.

Opetuslautakunta 2.10.2017 § 9

Apulaiskaupunginjohtajan esitys:

Päätetään antaa esittelyosassa oleva selvitys vuoden 2016 arviointikertomuksesta.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Täytäntöönpano: Hallintoyksikkö
- ote Kirsi Vaten

Muutoksenhakuohje: Ei muutoksenhakuoikeutta / Kuntalaki 136 §

Lisätiedot: Eila Tanninen, 040 589 2731, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi